

Diep gravend in de steeds grijzer wordende cellen wist ik dat er meer was dan een geschreven tekst uit één van onze Historisch Bekeken reeks, want dat is natuurlijk ook ergens op gebaseerd geweest. citaat:

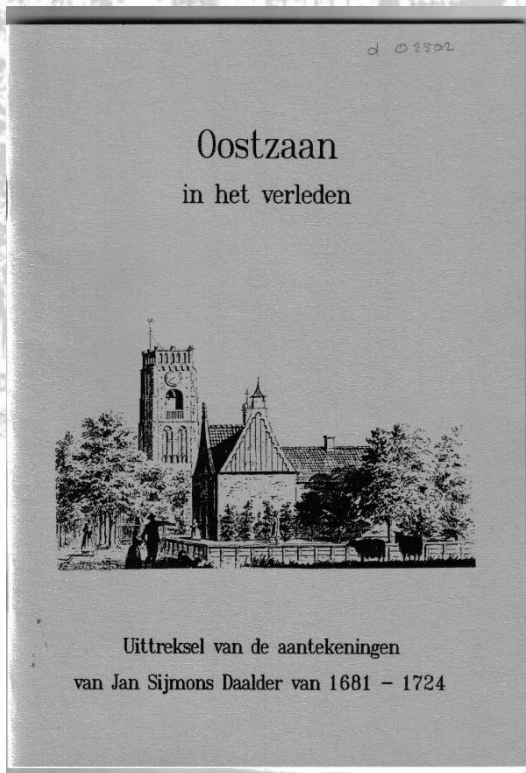

Er waren in Waterland, de Zaanstreek en Amsterdam veel schippers en reders die hun brood verdienden met de vangst van walvissen en walrussen bij Spitsbergen en de Noordkaap. Maar ook veel bemanningsleden en harpoeniers kwamen uit onze regio.

Meestal werden de walvissen ter plekke van hun spek en baleinen ontdaan, waarna de brokken spek hier uitgekookt konden worden. Maar een enkele keer werd er ook wel eens een complete walvis aangevoerd. Stank was niet het enige probleem.

Op de keper beschouwd staat hier eigenlijk ook wat jij aandroeg:

Ik zou me wel kunnen voorstellen dat er misschien een keer een potvis dichterbij huis werd gevangen (of misschien is aangespoeld) die vervolgens naar Oostzaan werd gesleept.

De onderliggende informatie is een stuk ouder en dateert van 1694.

In die periode werden de gebeurtenissen Oostzaan nauwgezet bijgehouden door Jan Simonszn [Sijmonszn] Daalder [Daelder] 1655-1724

Voor zover bekend is Jan Sijmons Daalder nooit getrouwd. Hij werd bekend door het schrijven van een boek, de Kroniek Daalder, tegenwoordig bekend als het "Dagboek Daalder". In dit boek werden allerlei observaties en wetenswaardigheden over en uit Oostzaan opgetekend. Veel van de observaties betroffen lokale schandalen, waaronder enige met betrekking tot de familie Daalder

Het uittreksel bevat niet alle aantekeningen, maar geeft een gedegen beeld van de bevolking uit die tijd en wat mensen bezig hield.

Jan Daalder neelde er lustig op los.

van Jan Sijmons Daalder van 1681 - 1724

02
39

Daalder Kroniek onthult handel en wandel van Oostzaanse voorouders

Oostzaan-Rep. Hottentodt, Kuijper, Doodt, Dral, Lust, Kerremelck, Schaften nog veel meer Oostzaanse namen komen voor in de Kroniek van Jan Sijmons Daalder (1655-1724). Deze inwoner van Oostzaan, woonachtig in De Haal, heeft over een periode van 42 jaren (1682-1724) over het wel en wee van de mensen in het dorp Oostzaane een dagboek bijgehouden. Voor vele Oostzaners een unieke gelegenheid om meer over hun voorouders aan de weet te komen.

Door het lezen van het boek *De Polder Oostzaan* kwam de Zaanse Jans Dane-Ruijter de naam Daalder tegen. In het Rijksarchief van Noord-Holland te Haarlem ontdekte zij, dat deze Daalder jarenlang een dagboek had bijgehouden. Het origineel kreeg zij niet onder ogen, maar zij mocht wel kopieën daarvan inzien. Dankzij de gevolgd cursus paleografie (oud schrift lezen) kon zij de kroniek omzetten in leesbare letters, het zogenaamde transcriberen. Zij heeft twee jaren aan het dagboek gewerkt en een uiterst boeiende transcriptie gemaakt.

De ongetrouwde walvisvaarder Daalder was een bemiddeld man,

die de 'schrijfeonste' verstond. Daalder vermeldde in zijn dagboek alle huwelijken, overlijdens, aanstellingen van schoolmeesters en predikanten, maar ook keek hij zo nu en dan over de grenzen van Oostzaan.

Zo lezen we op 18 september 1692 het volgende: 'zijnde donderdagh namiddagh ontr. 2 1/4 ure is door gans Hollant een aertbeving geweest soo dat menschen ter deure uijtginge door verbaestheijdt het aertrijck beweegde sodanigh datter veel klokke luijt maeckte en de meeste menschen ware als bedwelmt en vleeuw was weynig wint uijt den oosten met mooi weer en duerde na gissingh ontrent 2 mi-

nuijte door mijn de minste bewegingh niet gevoelt. was opt Eij tuschen Amst. en Oostzaen'.

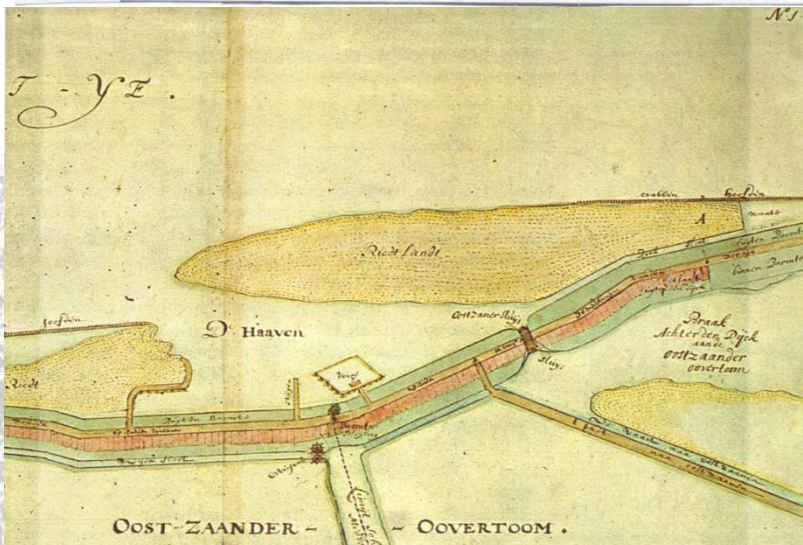
Vonk 'gegeeselt'

Vrijwel alle Oostzaners die in de dagboekperiode geleefd hebben, worden wel genoemd. Volgens de Oostzaanse Ali Vogel, die evenals Jans Dane, lid is van de Nederlandse Genealogische Vereniging, is de kroniek een must als je iets doet aan stambomenonderzoek. Zo heeft zijzelf al 500 voorouders gevonden, vanaf ongeveer 1550 tot heden. Ook Ali Vogel heeft aan de Daalder Kroniek wat gehad. Haar was voorvader Jan Symonsz. Wermenhuysse al bekend, maar door het dagboek kwam zij erachter, dat deze man destijds 'sieckentrooster' was.

Over een voorouder van raadslid Jan Vonk schrijft Daalder op 3 mei 1721: 'Dirck Jansz Vonk tot Haerlem swaer gegeeselt en een brantmerk en gebanne 99 jaer over steele van 10 wrubbe linne vant velt van Kornelis Marijns het selve gedaen verled jaer 18 mei'.

Amerikaanse belangstelling

Voor het boek bestaat zelfs in Amerika belangstelling. Ene mr. Henry Kramer uit Auburn in de staat Washington heeft al een exemplaar bij Ali Vogel besteld. De Kroniek Daalder is een interessant en goed leesbaar boek geworden, dat verkrijgbaar is voor 15 gulden bij Ali Vogel, tel: 02984-1987 of bij Jans Dane-Ruijter, tel: 075-351781.

Er is gelukkig ook nog een kaart bewijs van de haven van Oostzaan teruggevonden.

Naast deze transcriptie zijn we ook in het gelukkige bezit van de scans van zijn werk en hebben dus ook kopieën van het origineel.

Niets zo fijn als het oorspronkelijke werk, een foutje is immers ook snel gekopieerd.

In het origineel staat ook veel meer dan in de transcriptie, in hoeverre dat nog iets bijdraagt, moet nog onderzocht worden.

De cursus paleografie bij GAZ ging in verband met corona dit jaar niet door dus we wachten nog even met de verder transcriptie.

Maar ook zonder dat komen we nog wel wat verder, want het stukje over de haven van Oostzaan is wel meegekomen in de transcriptie.

Uittreksel van de aantekeningen
van Jan Sijmons Daalder van 1681 - 1724

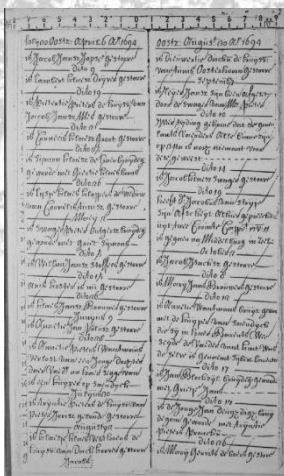
Dito 12

Ontrent nieuw voor en nae is
 alhier een vin vis off Jupiter
 te sien geweest om twee stuijvers
 loegge oent den Overtoom in een
 beslote hock lang ontrent 40
 voete gevang. Ontrent sub
 Dito 18

Desember 12 - ontrent nieuw voor en nae is alhier
 een vin vis off Jupiter te sien geweest om twee
 stuijvers lach aen den Overtoom in een beslote hock
 lang ontrent 40 voete gevang ontrent Ens

Anno 1695

Dit is 12-12-1694 want die 1695 staat voor het volgende jaar.

De volledige pagina met aantekeningen van

JAN SIJMONSZN DÆELDER

beslaat hier de periode

9 October 1694

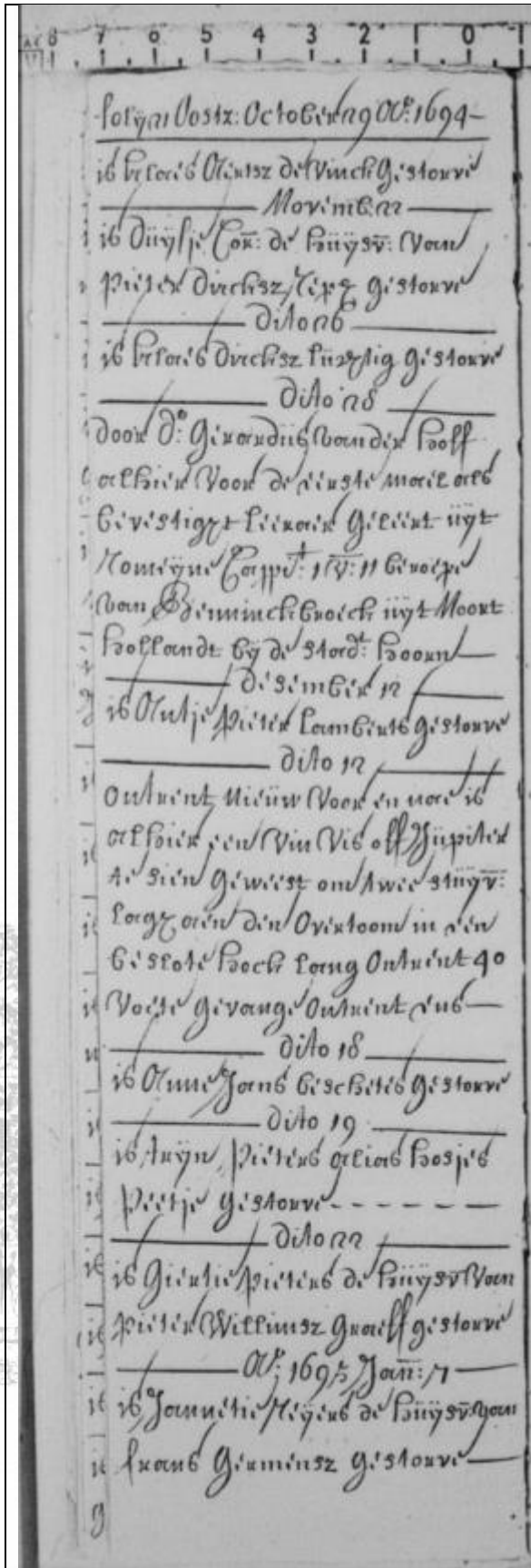
t/m

24 april 1695

van de aantekeningen

van Jan Sijmons Daelder van 1681 - 1724

Figuur 1
 De hele pagina uit het dagboek van
 Daelder

Moderne taal transcript Wim Mulder en duiding JWG

Folij 21 (kolom links).

1 Folij 21, Oostz[aan] October 29, Anno 1694 — /

2 is Klaes Aertsz de Vinck gestorve. /

3 Novemb[er] 22 — /

4 is Duijffe Cor[nelis] de huijsv[rouw] van /

5 Pieter Dircksz Reph gestorve. /

6 dito 26 — /

7 is Klaes Dircksz Luchtig gestorve. /

8 dito 28 — /

9 door Do. Gerardus van der Hoff /

10 alhier voor de eerste mael als /

11 bevestigt Leeraer geleert uijt /

12 Romeijne Cappit[el] 1 v[ers] 11 beroepe / [*1]

13 van Benninckbroek uijt Noort /

14 Hollandt bij de Stadt Hoorn — /

15 Desember 12 — /

16 is Antje Pieter Lamberts gestorve /

17 ontrent Nieuw voor en nae is /

18 alhier een Vin Vis off Jupiter / [*2]

19 te sien geweest om twee stuijv[ers] /

20 lagh aen den Overtoom in een /

21 beslote hock lang ontrent 40 /

22 voete gevange ontrent Ens — / [*3]

23 dito 18 — /

24 is Anne Jans Beschetes gestorve. /

25 dito 19 — /

26 is Trijn Pieters alias Hosies /

27 Peetje gestorve — /

28 dito 22 — /

29 is Giertie Pieters de huijsv[rouw] van /

30 Pieter Willemsz Graeff gestorve. /

31 Anno 1695 Jan[uari] 7 — /

32 is Jannetie Meijers de huijsv[rouw] van /

33 Frans Germensz gestorve — /

(Einde kolom links, vervolg in kolom rechts).

Betekeningen;

Kolom links;

1: regel 12; Romeijnen Cappitel 1, vers 11; Hoofdstuk of passage uit de Heilige Schrift.

2: regel 18; Jupiter; fig. voor iets dat geweldig groot is in zijn soort.

[bron: van Dale, Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, 10e druk 1976].

3: regel 22; 1 voet = oude lengtemaat van ca. 33 centimeter

Uittreksel van de aantekeningen

van Jan Sijmons Daalder van 1681 – 1724

Folij 21 (kolom rechts).
(vervolg van kolom links).

Rechterblad.

- 1 Oostz[aan], Jan[uarij] 22, Anno 1695 — /
- 2 is Pieter Jorisz Wolkammer bruij /
- 3 degom geworde met Grietje Waters. /
- 4 dito 25 — /
- 5 is Trijntie Lamberts de huijsv[rouw] van /
- 6 Jacob Koning gestorve — /
- 7 dito 29 — /
- 8 is Grietje Klaes Roffes begrave. /
- 9 Februarijwa[r]ij 8 — /
- 10 heeft Hendrick Kreet voor de eerste /
- 11 mael als Sekretaris alhier op 't /
- 12 Raedhuijs de Rechtbanck bedient /
- 13 in plaets van J. van d[e]r Stengh /
- 14 die sijn dienst heeft verlate /
- 15 zoo het scheen om erger voor te kome. /
- 16 dito 8 — /
- 17 is Lijs Pieters Bos Begrave. /
- 18 dito 25 — /
- 19 Blinde Trijn Jacobs begrave. /
- 20 dito 27 — /
- 21 is Pieter Albertsz bruijdeg[om] g[eworden] /
- 22 met Geertruij Gerrits Weduw van /
- 23 Sijmon Jansz Smit. — /
- 24 Maert 6 — /
- 25 is Pieter Gerritsz bruijdeg[om] geword[en] /
- 26 met Grietje Sijmons — /
- 27 dito 27 — /
- 28 is Karsten Maelt alhier op de /
- 29 Olij Meule bruijdeg[om] geworde /
- 30 met Marij Pieters Waters — /
- 31 dito 27 — /
- 32 is Jacob IJskes bruijdeg[om] geworde /
- 33 met Grietje Jacobs Le[ck?]. /
- 34 April 18 — /
- 35 is Aert Jansz Olijslager gestorve. /
- 36 dito 24 — /
- 37 is Ouden Jantje bruijdeg[om] geworde /
- 38 met Machtijl van Kaedoele. /

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Oostz: Jaer: 1695								
is Pieter Jorisz Wolkammer bruij degom g'wonder mit Grietje Waters Dito 25								
is Trijntie Lamberts de huijsv[rouw] van Jacob Koning gestorve Dito 29								
is Grietje Klaes Roffes begrave Dito 8								
heeft Hendrick Kreet voor de eerste mael als Sekretaris op 't Raedhuijs de Rechtbanck bedient in plaets van J. van d[e]r Stengh die sijn dienst heeft verlate zoo het scheen om erger voor te kome Dito 8								
is Lijs Pieters Bos Begrave Dito 25								
is Blinde Trijn Jacobs begrave Dito 27								
is Pieter Albertsz bruijdeg[om] g[eworden] mit Geertruij Gerrits Weduw van Sijmon Jansz Smit Maert 6								
is Pieter Gerritsz bruijdeg[om] geword[en] mit Grietje Sijmons Dito 27								
is Karsten Maelt alhier op de Olij Meule bruijdeg[om] geworde mit Marij Pieters Waters Dito 27								
is Jacob IJskes bruijdeg[om] geworde mit Grietje Jacobs Le[ck?] April 18								
is Aert Jansz Olijslager gestorve mit Machtijl van Kaedoele Dito 24								
is Ouden Jantje bruijdeg[om] geworde mit Marck Potel van Kaedoele Dito 24								

Uittreksel van de aantekeningen

van Jan Sijmons Daalder van 1681 - 1724